

ELS PIRINEUS COM A FRONTERA: *EIN PYRENÄENBUCH* DE KURT TUCHOLSKY

Resum

Voldria parlar, en aquesta comunicació, de la visió dels Pirineus com un espai fronterer (o no) a partir d'un llibre de viatges de l'escriptor alemany Kurt Tucholsky. El llibre *Ein Pyrenäenbuch* (*Un llibre pirinenc*) va aparèixer a Alemanya l'any 1927. Avui es considera Kurt Tucholsky com un dels periodistes i escriptors més brillants de l'Alemanya d'entreguerres. Ha estat traduït a diferents llengües, tot i que, en el conjunt de la seua obra, *Un llibre pirinenc* és força desconegut. A tall d'exemple, pensem que l'obra no va ser traduïda al francès fins al 1983.

El 1925, un any després d'instal·lar-se a França, Tucholsky emprèn un viatge pels Pirineus que serà la base del seu llibre. És un viatge d'oest a est, que emprèn amb pocs coneixements previs del que són els Pirineus (una línia sobre un mapa, recorda dels seus temps d'escola, mar i mar a cada costat, separant França i Espanya).

Encapçalant el llibre, es pot trobar una citació de Roland Dorgelès que diu: «Sabeu el que s'espera del viatger? Que menteixi. La mentida és la prova de l'autenticitat.» La tasca del viatger, doncs, no és la de desmitificar les llegendes o desmentir els tòpics. Ben al contrari, es tracta de crear-los o de reforçar-los. I així, amb aquesta premissa, Tucholsky escriu el seu llibre, que és un homenatge als Pirineus, i que barreja magistralment l'erudició i la ironia, la història i el present, l'observació reflexiva i l'humor.

Paraules clau: literatura de viatges, periodisme, literatura pirinenca.

**Helena Alonso
Capdevila**
Universitat de Lleida

Abstract

I would like to talk, in this essay, about the vision of the Pyrenees as a frontier space (or not) from a travel book by the German writer Kurt Tucholsky. The book *Ein Pyrenäenbuch* (A Pyrenean book) appeared in Germany in 1927. Nowadays Kurt Tucholsky is considered one of the most brilliant journalists and writers about Interwar Germany. It has been translated into different languages, even though, regarding his whole work, *A Pyrenean book* is quite unknown. As an example, this book was not translated into French until 1983.

In 1925, a year after he moved to France, Tucholsky started a journey in the Pyrenees which was the basis of his book. It is a journey from west to east, which he started with little knowledge about the

Pyrenees (a line on the map, he remembers from his school days, sea and sea at both sides, separating France and Spain).

Beginning the book, we find a quotation by Roland Dorgelès that says: «Do you know what is expected from the traveller? That he lies. Lies are the proof of authenticity.» The traveller's task is not, therefore, to demythologize legends or deny topics. On the contrary, he must create and reinforce them. This way, with this premise, Tucholsky writes his book, which is a homage to the Pyrenees, and which authoritatively mixes erudition and irony, past and present, reflective observation and humour.

Key words: travel literature, journalism, Pyrenean literature.

1. Introducció

La literatura sobre els Pirineus (entenent-la en el sentit més ampli) compta, especialment a França, amb una tradició llarguíssima i ben consolidada, i a més a més molt variada: excursionisme, llibres de viatges, cultura, tradicions o vivències personals són alguns dels punts de vista amb què els Pirineus han arribat als llibres. El caràcter fronterer de la serralada pirinenca no acostuma a ser, en aquesta literatura, un motiu central. Sembla més aviat que la frontera és entesa com una realitat objectiva, que existeix, i de la qual no cal fer gaire esment. Així, els Pirineus són vistos des d'un costat o altre de la frontera, i poques vegades aquesta visió arriba a l'altre vessant de les muntanyes, obviant que allò que separa és també, paradoxalment, allò que uneix. En aquest sentit, potser les obres que parteixen més aviat d'un punt de vista que podríem anomenar etnogràfic, i que entenen la serralada com una realitat física que comporta una certa unitat cultural (o lingüística) serien una excepció.

Entre les mostres d'aquesta literatura sobre els Pirineus hi ha també algunes obres que d'una manera o altra s'allunyen de les visions més tradicionals, i parteixen dels Pirineus per a oferir-ne imatges menys convencionals, difícilment classificables. Aquest article pretén ser una petita reflexió sobre una d'aquestes obres, un llibre que l'escriptor alemany Kurt Tucholsky va escriure a partir d'un viatge als Pirineus al llarg d'uns mesos, i especialment de la visió que se'n desprèn dels Pirineus precisament com a espai fronterer.

2. Kurt Tucholsky, desconegut entre nosaltres

El llibre *Ein Pyrenäenbuch* (*Un llibre pirinenc*) va ser publicat a Alemanya l'any 1927.¹ Actualment es considera Kurt Tucholsky com un dels escriptors i intel·lectuals més brillants de l'Alemanya d'entreguerres. Ha estat traduït a diferents llengües,² tot i que, en el conjunt de la seua obra, *Ein Pyrenäenbuch* és força desconegut. A tall d'exemple,ensem

que l'obra no va ser traduïda al francès fins al 1983.³ Però malgrat el reconeixement actual a l'obra de Tucholsky, el cert és que fora de les fronteres alemanyes continua sent a hores d'ara gairebé un desconegut, i és per això que considero que val la pena fer una molt breu presentació del personatge.

Nascut l'any 1890 a Berlín, d'ascendència jueva, tot i que el 1918 es va convertir al protestantisme, destaca ben aviat com a escriptor i periodista. Polifacètic, autor de brillants cròniques socials i culturals, així com també de novel·les i poesia, i molt compromès políticament, militant d'esquerres, pacifista i antimilitarista, en molts dels seus textos es mostra molt crític amb la societat alemanya del seu temps. El 1924 es trasllada a París com a corresponsal d'un setmanari alemany. A partir d'aquell moment, només va tornar a Alemanya ocasionalment, però no hi va perdre mai el contacte i va intervenir activament en els debats polítics del seu país. Gran francòfil, va fer seua la lluita per la millora de les relacions entre França i Alemanya, molt malmeses des de la Primera Guerra Mundial.

A través de les cròniques sobre la situació política del seu país i la denúncia d'actituds cada cop més clarament antidemocràtiques, Tucholsky va advertir durant molt de temps el que seria inevitable, l'adveniment del Tercer Reich. Això li va valer una censura cada cop més intensa a la premsa del seu país. Més tard, amb l'arribada dels nazis al poder, els seus llibres van ser cremats i se li va retirar la nacionalitat alemanya. L'any 1930, després d'haver viscut uns anys a França, es trasllada a Suècia, on es va suïcidar el 20 de desembre de 1935.

Malgrat la censura que va patir durant molt de temps, i diferents judicis als quals es va haver d'enfrontar, Tucholsky fou un escriptor molt llegit, un escriptor d'èxit. Un èxit, però, que no el satisfia. Tenia l'aspiració que la seua obra tingués algun efecte positiu en la societat alemanya, però amb l'arribada del nazisme fou conscient que el seu va ser un èxit sense conseqüències: *Erfolg ohne Wirkung*, en paraules seues.

3. *Ein Pyrenäenbuch*: un llibre diferent

El 1925, un any després d'instal·lar-se a França, Tucholsky emprèn un viatge d'uns mesos pels Pirineus, que serà el punt de partida del seu llibre. És un viatge d'oest a est, del País Basc a Andorra, que emprèn amb pocs coneixements previs del que són els Pirineus. De fet, tot el que sap (literàriament, és clar), és que els Pirineus són una frontera, una línia que separa França i Espanya. I dic «literàriament» perquè, ja ho avanço, estem davant d'una obra literària, no d'una estricta crònica periodística. No és, és clar, una obra de ficció, però sí que allò que s'hi explica ha sofert un procés de literaturització, amb tot el que això implica. Per exemple, el recurs d'utilitzar elements que poden ser no del tot certs per tal de fer

més atractiu el relat, a manera de *captatio*, sense que en cap cas es perdi la versemblança. Així, tal com dèiem, Tucholsky explica que l'únic que sap sobre els Pirineus és que són una línia que separa França i Espanya. Ho explica a partir de l'anècdota dels seus dies d'escola a Alemanya:

Els Pirineus eren una cosa com una línia roja sobre el mapa verd i negre, sobre la qual apareixien algunes taques: les muntanyes. A dreta i esquerra el mapa era blau, era el mar. Sí, els Pirineus separaven Espanya i França. A més, calia pensar una mica abans d'escriure'n el nom. Aquests foren els coneixements que l'escola alemanya em va donar pel que fa als Pirineus.

Tenint en compte això, és ben lògic que dels Pirineus no en recordi pràcticament res (a part del nom de Maladeta, que troba ben bonic). Precisem, però, que això no vol dir que no en sàpiga res més abans d'emprendre el viatge.

Cal dir, abans que res, que *Ein Pyrenäenbuch* és una obra secundària, fins i tot marginal, dins de l'extensa bibliografia de Kurt Tucholsky i, en aquest sentit, es veu eclipsada pels seus articles i obres, més centrats en el tractament de les qüestions polítiques i socials de l'Alemanya d'entreguerres, o fins i tot per les novel·les o l'obra poètica.

Encapçalant el llibre, es pot trobar una citació de l'escriptor i periodista francès Roland Dorgelès que diu : «Sabeu què s'espera del viatger? Que menteixi. La mentida és la prova de l'autenticitat.»⁴ La tasca del viatger, doncs, no és la de desmitificar les llegendes o desmentir els tòpics tot enfrontant-los amb la realitat. Ben al contrari, es tracta de crear-los o de reforçar-los. I així, amb aquesta premissa, Tucholsky escriu el seu llibre, que és un homenatge als Pirineus i per extensió a França, i que barreja magistralment l'erudició i la ironia, la història i el present, l'observació reflexiva i l'humor.

Hem dit que *Ein Pyrenäenbuch* és un llibre atípic dins l'obra de Tucholsky, però de fet, també podríem considerar que ho és en tant que llibre de viatges. Tucholsky parla sobretot dels Pirineus francesos, des de la seua declarada francofília (l'últim capítol es titula, justament, «Merci à la France», i és una declaració d'amor en tota regla al país que l'ha acollit tan bé, malgrat ser alemany). I aquesta és una de les primeres qüestions que poden dir-se del llibre. Per Tucholsky, els Pirineus són un espai fronterer, són el límit sud de la França que tant estima i en aquest sentit, el que hi ha més enllà de la frontera li és una mica, o del tot, indiferent. No són un espai unitari, més enllà de l'evidència de la realitat física. Són, per contra, i sobretot, una frontera. No és que Tucholsky en parli explícitament, però el recorregut del seu viatge ho deixa prou clar.

Tucholsky se sent atret, més que pels paisatges naturals, pels paisatges humans. Així, són freqüents les converses amb persones de tota mena que troba en el seu viatge: capellans, periodistes, hostalers, venedors, pagesos... Tot i així, de vegades la natura s'imposa, com quan descriu el circ de Gavarnie, que qualifica com «un espectacle nacional obligatori». Tucholsky no és un excursionista o un pirineista, no és un enamorat de les muntanyes. Per ell, els Pirineus són una part de la França que tant estima. El seu viatge, i la seua obra, hauria pogut tenir resultats semblants, pel que fa a les característiques literàries, pel to i per l'estil, si el seu viatge hagués estat a la Provença o a Normandia. En aquest sentit, *Ein Pyrenäenbuch* no és pròpiament un llibre de viatges, en el sentit que no pretén oferir als lectors descripcions objectives o recomanar itineraris. No és tampoc, és clar, un llibre de geografia ni d'història. És, abans que res, una construcció literària basada en un viatge real. I és, ja ho hem dit, en tant que construcció literària que cal llegir el llibre i valorar-lo. D'alguna manera, podríem dir que és el Tucholsky periodista i escriptor, el Tucholsky intel·lectual el que escriu el llibre, no pas el viatger. Que sigui d'alguna manera un llibre de viatges és, en última instància, circumstancial. Tucholsky viatja, observa, parla amb la gent, però també es documenta i reflexiona profundament, i de la barreja de tots aquests elements en surt una obra especial. La història, amb dades, dates i fets, és un referent constant. Tucholsky vol entendre i vol explicar als seus lectors algunes de les particularitats dels llocs per on passa, i que de vegades només es poden entendre a partir de coneixements històrics. És el que succeeix, per exemple, en el cas del capítol dedicat a Andorra, on recorre a la història per explicar algunes particularitats del país: el govern, el contraban o el fet de poder adquirir la nacionalitat a través del matrimoni amb una dona andorrana («nacionalitat seductora», en dirà!). També el record dels seus dies a l'escola: «Eren quatre germanes: Andorra, Liechtenstein, San Marino i Mònaco.» Com a curiositat, Tucholsky explica que per arribar a Andorra ha hagut de passar per Espanya, concretament per Puigcerdà i la Seu d'Urgell, però no s'hi atura. Abans, al País Basc, també havia travessat la frontera per visitar el santuari de Loiola i Roncesvalles.

El llibre està estructurat en vint-i-cinc capítols força breus, alguns de només dues pàgines, amb l'excepció del capítol dedicat a Lourdes, molt més extens, i en el qual em detindré més endavant. Són capítols molt desiguals en tots els sentits, pel to, pel contingut, per les referències externes i per la documentació sobre allò que s'hi explica.

3.1. Els Pirineus com a espai fronterer

Comentàvem a l'inici d'aquest text que sovint el caràcter fronterer no acostuma a ser motiu de reflexió en la literatura sobre els Pirineus. En el cas del llibre de Tucholsky, això es planteja de manera ben diferent. Justament al contrari, i encara que no sigui de forma explícita, per Tucholsky, els Pirineus són, fonamentalment, un espai fronterer, no són ni tan sols una

unitat paisatgística (ja que, com hem vist, allò que li interessa són fonamentalment els paisatges humans, més que no pas els físics) i, molt menys encara, una unitat cultural. Són la frontera on s'acaba França pel sud. De tant en tant, trobem frases del tipus «A l'altre costat hi ha Espanya», que ens expliquen una realitat, però que no mostren en absolut cap interès per allò que hi ha, justament, a l'altre costat. No és França i, doncs, a Tucholsky no li interessa gens. Així, el llibre es presenta com una «emocionada declaració d'amor a França».

Per tant, podem dir que el viatge no ha fet canviar la idea dels Pirineus com a espai fronterer que Tucholsky conservava des dels seus dies d'escola. Però de fet tampoc no hi ha hagut l'intent de canviar-la. Tucholsky ha escrit allò que ha volgut, i si no ha parlat de cap connexió (lingüística o cultural) amb allò que es troba a l'altre costat de la frontera és, no ho podem perdre de vista, perquè no ha tingut cap interès per fer-ho.

3.2. Un capítol clau: Lourdes

D'entre els diversos episodis vinculats als diferents espais geogràfics que Tucholsky va recórrer i que recrea literàriament, n'hi ha dos que, al meu entendre, destaquen especialment. Un és el dedicat a una cursa de braus a Baiona, i l'altre és el capítol dedicat a Lourdes. Aquests dos episodis destaquen per la força narrativa i pel to amb què són escrits, que provoquen en el lector la sensació d'estar presenciant un espectacle esperpèntic, malgrat que allò que s'hi narra pugui ser perfectament conegut i reconegut. Tucholsky se situa volgutament al marge d'allò que narra, i ho explica de forma objectiva. I és precisament aquesta objectivitat el que dona la dimensió esperpèntica al text.

El capítol dedicat a Lourdes és, segurament, el més interessant, perquè comprèn tots els recursos que Tucholsky utilitza al llarg del llibre: erudició, coneixements històrics, referències literàries o filosòfiques, observació personal, converses amb diferents persones... Com ja hem dit, es tracta, amb diferència, del capítol més llarg del llibre, que ocupa aproximadament una cinquantena de pàgines.

Tot el que succeeix a Lourdes és descrit com un espectacle, i el mateix Tucholsky no s'està de fer servir aquesta paraula. Justament perquè es tracta d'un espectacle, el mestre de cerimònies és molt important:

Aquí, tot depèn de qui dirigeixi la pregària. Si la seua veu no és maca, si no vocalitza bé, hi ha dies que quatre-centes persones es limiten a recitar unes pregàries. Però si és un home robust, amb espatlles amples, la veu del qual sona bé, amb les vocals que canten i les consonants que ressonen, llavors salta l'espurna. Se sent córrer una esgarripança entre la gentada, un foc s'encén i ja comença!

I, no ho oblidem, es tracta d'un espectacle de masses. Unes masses que es contagien l'entusiasme, la devoció i el que calgui, i que, a més, conserven l'anonimat. Tothom hi ha anat per la mateixa raó, tothom vol ser guarit, i tot s'encomana. Sembla que ningú, tret de Tucholsky, no vegi el caràcter desagradable de l'espectacle, grotesc, brut («ferides, escares, nafres purulentes, tot hi passa»), miserable, molt trist. En veiem un exemple prou clar en la descripció de com els malalts es van submergint en les banyeres, amb l'aigua glaçada i cada cop més bruta. Però ningú no es fa enrere, tothom ha vingut per això. També la descripció de la processó de la tarda és un passatge interessant i corprenedor, pel comportament de les masses:

La massa està en ebullició, vet aquí el gran moment. Els ha sentit, Maria? Volen el seu miracle, el busquen, l'aire està carregat de l'espera. En un racó, hi ha com un sobresalt. Qui ha cridat primer? «Un miracle!» Tothom es posa a córrer, impossible frenar la riuada. Un crit de sorpresa retingut com en el cor d'un drama que, amb un lleuger «ha!», recula davant de l'heroi. Un miracle, un miracle! En un obrir i tancar d'ulls, la porta de l'oficina de constatacions és assetjada.

Es refereix, és clar, a l'oficina on cal constatar els possibles miracles que es produeixen, de la qual més endavant en farà una descripció ben detallada, amb totes les dades referides a les guaricions, tot explicant alguns dels casos més destacats, i fent un seguit de referències bibliogràfiques de psicòlegs, psiquiatres i filòsofs que han parlat de temes semblants, com ara el paper de l'autosuggestió o de la suggestió de les masses, en les guaricions, els aspectes morals del tema i altres qüestions per l'estil. Evidentment, totes aquestes reflexions depassen, de molt, el que podria esperar-se del contingut d'un llibre sobre els Pirineus. No és un simple viatger el que escriu, recordem-ho, és l'intel·lectual, l'erudit.

Un cop descrit com es passa una jornada qualsevol a Lourdes, Tucholsky ens explica l'origen de tot plegat, remuntant-se a l'any 1858, amb la història de la nena Bernadeta Soubirous i les suposades aparicions de la Verge. El to més o menys objectiu que Tucholsky ha mantingut durant unes quantes pàgines, fent descripcions del que s'hi pot veure i explicant el passat, es converteix ara en un to fortament crític quan denuncia allò en què s'ha convertit tot plegat. I no és una crítica antireligiosa, ni tan sols anticlerical. No, per Tucholsky, allò que és clarament denunciable del que es pot veure a Lourdes és el mal gust que ho presideix tot: els records, les postals, les imatges que s'hi venen, tots els ornaments, la mateixa església («il·luminada amb electricitat, que sembla un local de plaer de Montmartre»), tot, absolutament tot, és d'un mal gust ignominiós. Està clar, accepta Tucholsky, que tots els pelegrins no veuen pas les coses de la mateixa manera. I són justament les grans quantitats

de pelegrins les que donen sentit a Lourdes: «Lourdes sense les multituds no és Lourdes», diu Tucholsky. I, per explicar-ho, posa un exemple prou significatiu:

Som a l'hivern. Ara bé, a l'hivern, no hi ha pelegrins, ni francesos ni estrangers. Només es veuen alguns turistes aïllats, curiosos, matrimonis joves en viatge de noces que havien promès anar a Lourdes després de la boda, i els malalts. Les esglésies són obertes, la cova també, s'hi pot pregar, banyar-se com a l'estiu, beure l'aigua sagrada, com a l'estiu. I no hi ha cap cas de guarició a l'hivern, cap ni un.

No n'hi podria haver pas, continua, perquè a l'hivern el pelegrí està sol amb el seu Déu i la cova, «i amb això no n'hi ha prou». Encara una altra curiositat: en tot el temps, mai no ha estat guarit un ciutadà de Lourdes, sempre han estat forasters els afortunats. Per quin motiu?, es demana. Sembla que cal patir una impressió i una emoció ben fortes, per poder ser guarit. Els habitants de Lourdes estan massa a prop de tot plegat, hi estan massa avesats, ja no se soprenen per res, en ells no hi pot haver grans emocions i, per tant, el miracle no es produeix.

En resum, Tucholsky es mostra força escèptic de tot plegat, però el seu no és un discurs anticlerical, no vol ferir cap sensibilitat perquè s'adona que hi ha molta gent que creu i acudeix a Lourdes amb tota la bona fe. Ni tan sols no nega la possible existència d'alguns miracles. Però per Tucholsky, això no és suficient per garantir un sistema ètic, que és allò que veritablement hauria de suposar l'Església i el pensament religiós. Els miracles, si existeixen, no justifiquen res.

Amb aquests comentaris del capítol dedicat a Lourdes, queda clar que *Ein Pyrenäenbuch* no és un llibre de viatges qualsevol, sinó que és l'obra d'un intel·lectual solvent, que sap documentar-se, que posseeix coneixements sobre diferents aspectes i que, sobretot, vol reflexionar sobre la naturalesa humana. És clar, també, que no tots els capítols del llibre tenen el mateix to ni la mateixa profunditat en les reflexions. Salvant les distàncies, i amb una extensió força més reduïda, el capítol dedicat a la cursa de braus a Baiona és força comparable pel que fa a l'estil i a les impressions que provoca, en Tucholsky i en els lectors, l'espectacle que s'està observant i descrivint. El comportament de les masses de pelegrins de Lourdes és aquí el comportament de la massa d'espectadors. I els aspectes desagradables que trobàvem en les descripcions dels malalts pelegrins els trobem aquí en l'espectacle que es pot veure a l'arena. En un i altre cas, Tucholsky es pot permetre barrejar-se amb la gentada sense confondre-s'hi, ser a dins i a fora al mateix temps, combinar l'observació amb la reflexió.

3.3. L'estil literari

Tucholsky mira el món amb els ulls d'un periodista, d'un analista, des de fora. D'aquesta manera, el seu discurs és construït fonamentalment a partir de descripcions objectives, i també bones dosis d'erudició, sense una implicació personal massa directa, tot i que no s'està d'opinar sobre qualsevol aspecte. Són freqüents les referències literàries, filosòfiques i històriques de les fonts més variades, així com les converses amb tothom que tingui alguna cosa interessant a dir. Però la característica més destacada de l'estil d'aquesta obra la trobem en la força de les descripcions, en el domini absolut que Tucholsky té de l'art de descriure. En molts casos, les seues descripcions objectives, amb un to d'allunyament, donen com a resultat l'humor, fins i tot la sàtira. Tucholsky és capaç de descriure molts detalls objectius, i aquest distanciament volgut posa en relleu els aspectes més sorprenents que poden passar per alt en una mirada menys atenta. El viatger sempre mira des de fora, però és justament des de la distància que es té una perspectiva més gran. L'humor que sovint trobem, de vegades satíric, no s'aconsegueix només explicant anècdotes divertides, o fets sorprenents, sinó més aviat al contrari, explicant els fets tal com es veuen amb objectivitat, amb tots els detalls possibles. De vegades es tracta de fets molt petits, gairebé insignificants, que Tucholsky aconsegueix fer rellevants.

4. Un viatge cap a Tucholsky

En un dels capítols finals del llibre, Tucholsky escriu : «He après moltes coses sobre els Pirineus als llibres. Però què he vist?» I encara afegeix : «Què pot veure bé un estranger.» No és una declaració d'impotència, és una simple constatació de la impossibilitat d'endinsar-nos en els llocs que no són nostres. Ho explica d'aquesta manera: «Sempre he pensat que si un berlinès llegeix la descripció que un americà fa de Berlín, es diverteix, o s'enfada, però en general n'està insatisfet.» D'aquestes paraules, doncs, se'n desprèn que el viatge de l'estranger no pot ser mai satisfactori, de cara als autòctons de les terres que visita. Per molt que s'hi impliqui, i ja hem dit que Tucholsky ho fa poc, es tractarà sempre d'un viatge incomprès. Potser és per això que el llibre de Tucholsky ha tardat tant a ser traduït al francès. A França hi abunda la literatura pirineista feta per autors francesos, i en aquest sentit, el text de Tucholsky hi resultarà sobrer. Sobrer, és clar, en tant que literatura sobre els Pirineus. Si deixem de banda aquesta perspectiva, i en tant que obra d'un dels autors més interessants de la seua època, el llibre contribueix a donar-nos una nova dimensió de la personalitat del seu autor.

Per a Tucholsky, el viatge, qualsevol viatge, és un viatge a través d'un mateix. Són l'entorn i les persones els que ajuden a conèixer-se un mateix, no pas a l'inrevés. I, de retruc,

el lector d'*Ein Pyrenäenbuch* pot conèixer, més que no pas coses sobre els Pirineus, que també, una sèrie de reflexions i de maneres de veure les coses que ens permeten descobrir, sobretot, el mateix Tucholsky. Els Pirineus són una excusa, el viatge és una excusa. El que compta és que, a través d'aquest llibre que es presenta com una declaració d'amor a França, a través de les pàgines plenes d'humor i d'erudició, d'anècdotes i de reflexions morals, podem apropar-nos des d'una altra perspectiva a la personalitat i a l'obra d'un dels autors alemanys més importants del segle passat.

Notes

- 1 *Ein Pyrenäenbuch*, Berlín, Rowohlt. En alemany se n'han fet diferents edicions.
- 2 Tot i que l'obra de Tucholsky és força àmplia, en català només s'ha traduït el volum d'articles *Entre l'ahir i el demà* (Quaderns Crema, 2003). En castellà, a més del mateix volum, *Entre el ayer y el mañana* (El Acantilado, 2003), també han estat traduïdes *Rheinsberg* (El Aleph, 1989) i *El palacio de Gripsholm* (Punto de Lectura, 2001).
- 3 *Un livre des Pyrénées*, Tolosa, Privat.
- 4 Totes les traduccions al català de les citacions utilitzades en aquest article són meues.